

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля _____ **Юрій БІДЗІЛЯ**

« 30 » _____ **серпень** 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української літератури» (I пол. XIX ст.) для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «**Українська мова і література. Зарубіжна література**».

Розробник: *Кордонець Олександр Анатолійович*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української літератури**.
Протокол № 14 від 29 червня 2023 року

Завідувач кафедри Оксана КУЗЬМА

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 2, 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 75	2	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	3	3
	Лекції:	
	18	4
	Практичні (семінарські):	
	18	6
Вид підсумкового контролю: іспит	Індивідуальна робота:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний іспит	Самостійна робота:	
	39	65

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія української літератури» (перша половина XIX ст.) є осмислення основних тенденцій розвитку українського письменства першої половини XIX століття з урахуванням досягнень сучасного українського літературознавства; вивчення життєвого шляху й творчості ключових представників окресленої доби; прищеплення студентам навичок аналізу різножанрових художніх текстів вказаного періоду із проекцією на педагогічну діяльність у закладах загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

Професійні компетентності:

ПК 1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

ПК 4. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ПК 8. Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно з сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Історія української літератури**» (перша половина XIX ст.) є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

ОК 7. Вступ до літературознавства

ОК 9. Історія зарубіжної літератури

ОК 10. Фольклор світу

ОК 13. Історія української літератури

ОК 14. Українська усна народна творчість та народознавство

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Українська мова та література. Англійська мова і література» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Здатний</i> цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.	РН 11
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12
<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та за її межами.	РН 13
<i>Пояснює</i> особливості розвитку української мови та літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; <i>порівнює</i> мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.	РН 14
<i>Застосовує</i> різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.	РН 16
<i>Уміє</i> працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН 17
<i>Має</i> творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.	РН 18
<i>Використовує</i> гуманістичний потенціал української мови та літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.	РН 21
<i>Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати</i> теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для виконання освітньої програми в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.	РН 22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія української літератури» (перша половина XIX ст.):

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> етапи розвитку нової української літератури та їх особливості; <i>усвідомлює</i> взаємозв'язки української літератури I пол. XIX ст. з фольклором та зарубіжною літературою.	РН 1
<i>Уміє</i> користуватися відповідною літературознавчою термінологією.	РН 5
<i>Виявляє</i> толерантність у мультикультурному середовищі; на матеріалі української літератури прищеплює учням моральні та етичні принципи, виховує повагу до особистості, гуманізм; виховує патріотичні почуття та повагу до суверенітету України та її демократичного устрою.	РН 11, РН 12
<i>Простежує</i> тенденції розвитку українського літературного процесу I пол. XIX ст., <i>аналізує</i> мовний дискурс художньої літератури того часу; застосовує сучасні філологічні й дидактичні принципи навчання української літератури.	РН 13
<i>Розуміє</i> особливості українського літературного процесу I пол. XIX ст. та суспільно-політичні умови його розвитку; <i>знає</i> стильові течії цього періоду, визначає риси українського романтизму, його течії і представників; <i>знає</i> життєвий і творчий шлях українських письменників цієї доби; <i>знає</i> зміст знакових художніх творів нової української літератури (I пол. XIX ст.) та <i>вміє</i> визначати їх жанрово-стильові, художні особливості; <i>вміє</i> проводити типологічні паралелі із творами зарубіжної літератури, фольклором та простежувати міжмистецькі зв'язки.	РН 14, РН 16
<i>Знає</i> положення ключових літературознавчих праць, що стосуються умов функціонування, специфіки розвитку української літератури означеного періоду; <i>вміє</i> проводити дослідницьку роботу, користуючись традиційними та електронними бібліотечними фондами чи застосовуючи сучасні інформаційні технології; <i>вміє</i> аналізувати й систематизувати наукову інформацію; <i>демонструє</i> розуміння сучасних наукових підходів до аналізу художніх текстів першої половини XIX ст.; <i>знає</i> обсяг курсу української літератури в закладах середньої та фахової передвищої освіти; <i>вміє</i> аналізувати зміст підручників з української літератури.	РН 17
<i>Виявляє</i> творчо-критичне мислення у процесі аналізу літературних художніх явищ означеної доби; креативно вирішує професійних завдання при викладанні української літератури в закладах загальної та фахової передвищої освіти.	РН 18, РН 22

<i>Вміє</i> спрямовувати гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України	РН 21
---	-------

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: екзамен, модульний контроль, поточні оцінки за знання; усні відповіді на практичних заняттях, тестування, презентації, виконання творчих завдань, конспектування науково-критичної літератури.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, письмові практичні завдання, презентації, творче завдання, тестування.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний екзамен.

Оцінка успішності здобувача з дисципліни «Історія української літератури» є рейтинговою і виставляється за стобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння модулю.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5		50	100
10	10	10	10	10			

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4			50	100
10	15	15	10				

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	30	5	30
Творче завдання	2	10	2	10
Колоквіум	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з дисципліни «Історія української літератури» проводиться двічі на семестр згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття.

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі мають мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу.

Модульна контрольна робота містить 2 теоретичні питання та 20 тестових завдань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, – 50 балів (15 балів за кожне питання), 20 (по 1 бал за кожен правильно виконаний тест) – за тестові завдання).

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то іспит може бути виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. Якщо ж студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає іспит за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали. Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Екзамен проводиться за білетами, кожен із яких містить 3 питання.

Оцінку **«відмінно» (90-100 балів, А)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної

навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовільняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (до 35 балів, F) – виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами оцінювання

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована Шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63

FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ № 1

Становлення і розвиток нової української літератури

Тема 1. Вступ. Головні тенденції розвитку нової української літератури. Суспільно-політичні умови, освітньо-наукове життя, розвиток мистецтва, журналістики, літературно-естетичної та літературно-критичної думки. Філософські та ідейно-естетичні основи художніх напрямів, течій і стилів цього періоду (просвітницький реалізм, сентименталізм, преромантизм, романтизм). Традиції бурлеску в новій українській літературі.

Творчість І. Котляревського у контексті становлення нової української літератури. Методичні аспекти вивчення доробку І. Котляревського.

Тема 2. Становлення нової української прози і творчість Г.Ф.Квітки-Основ'яненка. Методика вивчення прози письменника в школі.

Основні жанри нової української прози. Роль Г. Квітки-Основ'яненка в організації перших українських часописів та альманахів. Синкретизм стилів у прозі Г. Квітки-Основ'яненка (поділ прозового доробку митця на бурлескно-реалістичні та сентиментально-реалістичні твори). Сучасна інтерпретація стильової манери автора. Роль Г. Квітки-Основ'яненка у становленні і розвитку нової української літератури.

Тема 3. Український романтизм як естетичний феномен. Риси романтизму як художньої системи. Національні особливості українського романтизму. Українська романтична поезія дошевченківського періоду. Естетичні принципи романтизму. Романтизм в українській поезії першої половини XIX ст., його основні риси. Нові естетичні принципи романтизму, засновані на засадах патріотизму, народності. Німецька ідеалістична філософія і український романтизм. Англійський романтизм. Розширення стильових, тематичних і жанрових меж національної літератури, єднання її з фольклором. Переклади й переспіви українських поетів-романтиків з інших літератур. Чотири основні тематично-стильові групи творів чи течії в українському романтизмі: фольклорно-побутова, фольклорно-історична, громадянська й психологічно-особистісна. «Харківська школа романтиків», гурток І. Срезневського, його роль у розвитку українського романтизму.

Мотивна структура творів українського романтизму, їх поетика. Художній світ лірики поетів-романтиків Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка. Творчість романтиків у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.

Тема 4. Нова література у Західній Україні. «Руська трійця» і діяльність М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького. Альманах «Русалка Дністровая».

Тема 5. Нова українська драма (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Костомаров, Т. Шевченко) та методи її вивчення на уроках літератури.

МОДУЛЬ № 2

Розвиток нової української літератури 40 – 60-х рр. XIX ст.

Тема 1. Життєвий шлях і творча доля Т. Шевченка. Творчість поета в критиці та літературознавстві. Здобутки новітнього шевченковзнавства. Значення Т.Шевченка для української і світової літератури. Т.Шевченко і наша сучасність. Головні вектори в науковій рецепції художньої спадщини митця.

Ранній період творчості Т.Шевченка (1837 – 1843). «Кобзар» Т.Шевченка 1840 р., його оцінка критиками. Основні мотиви ранньої поезії. Методика вивчення біографії поета у ЗЗСО (традиційний та новітній підходи).

Тема 2. Період «трьох літ» у доробку Т. Шевченка (1843 – 1847). Подорожі Т. Шевченка в Україну, знайомство з літературним середовищем, учасниками Кирило-Мефодіївського товариства. Лірика 1843–1847 рр., громадянські мотиви. Культура поетичного вірша, жанрове багатство. Сатира Т.Шевченка цього часу. Твори “Великий льох”, “Холодний Яр”, “Розрита могила”, “Стоїть в селі Суботові...” Викриття імперської колоніальної політики щодо України. Побутові поеми Т.Шевченка (“Наймичка”). Образ матері в поезії Т.Шевченка. І.Франко про „Наймичку”.

Тематичне багатство сатиричних поем другого періоду творчості письменника. Всеслов’янський контекст, інакомовність у поемі «Єретик». Причини звернення письменника до історії іншого народу. Засудження самодержавного ладу у поемі «Сон». Роль умовності й фантастики у творі. Послання «І мертвим, і живим...». Викриття колоніальної політики царату в поемі «Кавказ». Стиль політичної сатири Т.Шевченка (ораторські інтонації, публіцистична структура, політична лексика тощо). Методичні аспекти вивчення поет Т. Шевченка «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим...».

Тема 3. Поезія Т. Шевченка періоду заслання (1847 – 1857) та останніх років життя (1857 – 1861). Цикл поезій «В казематі» (особистісні, громадянські, патріотичні мотиви в поезіях). Триптих «Доля», «Муза», «Слава» – кредо поета-громадянина. Інакомовність у поемі «Неофіти». Політична сатира поеми «Юродивий». Використання біблійних тем і образів в останній період творчості. Поема «Марія»: особливості трансформації євангельського сюжету. Мрії Т.Шевченка про майбутнє («Ісаїя. Глава 35»). Художні особливості творів останнього періоду. Видання «Кобзаря» 1860 р.

Тема 4. Життєвий і творчий шлях, філософський світогляд, суспільно-політичні погляди П. Куліша. Різнобічність таланту П.Куліша (прозаїк, поет, драматург, літературний критик, публіцист, історик літератури, перекладач, фольклорист, редактор, видавець). Художній світ поетичних збірок П. Куліша «Досвітки. Думи і поеми», «Хуторна поезія», «Дзвін». Ліро-епічні поеми: джерела написання, європейський контекст, засоби характеротворення. Проблематика і художня своєрідність драматичних творів П.Куліша. Проблема національної та соціальної долі українського народу, його мови і культури у творчості П.Куліша, особливості їх втілення

Історичний роман «Чорна рада» П. Куліша: джерела написання, жанрово-стильова своєрідність, проблематика, поетика. Жанр історичного роману в доробку письменника. Джерела написання, історія видання „Чорної ради” (1845-1846, 1857). Сюжетно-композиційні особливості твору. Образна система роману «Чорна рада». Стильові ознаки, художня мова роману. Т. Шевченко, І. Франко, М. Зеров про «Чорну раду». Ознаки «вальтерскоттівського» типу роману у творі. Сучасні оцінки твору, його актуальність. Методика вивчення жанру історичного роману в школі.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин				Кількість годин			
	Форма навчання: денна				Форма навчання: заочна			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самостійна робота		лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1. Становлення і розвиток нової української літератури								
Тема 1. Вступ. Головні тенденції розвитку нової української літератури. Творчість І.П.Котляревського у контексті становлення нової української літератури. Методичні аспекти вивчення доробку І. Котляревського.	8	2	2	4	5			5
Тема 2. Становлення нової української прози і творчість Г.Ф.Квітки-Основ'яненка. Методика вивчення прози письменника в школі.	9	2	2	5	5			5
Тема 3. Український романтизм як естетичний феномен. Художній світ лірики поетів-романтиків Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка. Творчість романтиків у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.	8	2	2	4	14	2	2	10

Тема 4. Нова література у Західній Україні. «Руська трійця» і діяльність М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького. Альманах «Русалка Дністровая».	4	2		2	5			5
Тема 5. Нова українська драма (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Костомаров, Т. Шевченко) та методи її вивчення на уроках літератури.	9	2	2	5	5			5
Модульна контрольна робота								
Разом за модуль	38	10	8	20	34	2	2	30
Модуль 2. Розвиток нової української літератури 40 – 60-х рр. XIX ст.								
Тема 1. Життєвий шлях і творча доля Т.Шевченка. Творчість поета в критиці та літературознавстві. Здобутки новітнього шевченковзнавства. Ранній період творчості Т.Шевченка (1837 – 1843). Методика вивчення біографії поета у ЗЗСО (традиційний та новітній підходи).	8	2	2	4	5			5
Тема 2. Період «трьох літ» у доробку Т. Шевченка (1843 – 1847). Методичні аспекти вивчення поет Т. Шевченка «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим...».	11	2	4	5	19	2	2	15

Тема 3. Поезія Т. Шевченка періоду заслання (1847 – 1857) та останніх років життя (1857 – 1861).	9	2	2	5	10			10
Тема 4. Життєвий і творчий шлях, філософський світогляд, суспільно-політичні погляди П. Куліша. Історичний роман «Чорна рада» П. Куліша: джерела написання, жанрово-стильова своєрідність, проблематика, поетика. Методика вивчення жанру історичного роману в школі.	9	2	2	5	7		2	5
Модульна контрольна робота								
Разом за модуль	37	8	10	19	41	2	4	35
Разом за семестр	75	18	18	39	75	4	6	65

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	«Енеїда» І.Котляревського в контексті становлення нової української літератури	2	0
2	Г. Квітка-Основ'яненко – фундатор нової української прози	2	2
3	Українська поезія доби романтизму: філософсько-естетичні засади, типологія, мотиви, поетика	2	2
4	Нова українська драма (твори Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Миколи Костомарова, Тараса Шевченка) і європейський контекст розвитку драматургії першої половини XIX століття	2	2
5	Ранній період творчості Тараса Шевченка (1837 – 1843)	2	
6	Творчість Тараса Шевченка періоду «трьох літ» (1843 – 1847)	2	2

7	Поезія Т.Шевченка періоду заслання (1847 – 1857) та останніх років життя (1857 – 1861)	2	
8	Біблія в художньому світі Т. Шевченка	2	
9	«Чорна рада» П. Куліша – перший історичний роман в українській літературі	2	2
Разом		18	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин стац./заочн
1	<p>Конспект основних положень ключових теоретичних праць із курсу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Борзенко О. Сентиментальна «провінція»: Нова українська література на етапі становлення. Харків, 2006. С. 66–145. Розділ II. Письменник «на перехресті»: (Іван Котляревський і особливості нового етапу літературного життя). 2. Франко І. Темне царство URL: https://www.i-franko.name/uk/HistLit/1881/TemneCarstvo.html 3. Шевчук В. „Енеїда” Івана Котляревського в системі літератури українського бароко <i>Дивослово</i>. 1998. № 2, 3. 4. Яценко М. Філософські й ідейно-естетичні основи художніх напрямів і течій / Історія української літератури XIX ст.: у 2 кн. / за ред. М.Жулинського. Київ, 2005. Кн.1. С.88-126. 	6/10
2	Ведення читацького щоденника (за творами для обов’язкового прочитання) та опрацювання науково-критичних джерел у процесі підготовки до практичних занять	12/10
3	<p>Підготувати ментальну карту на тему «Сентименталізм як основа стилю повісті «Маруся» Г.Квітки-Основ’яненка».</p> <p>Скористайтеся матеріалами за покликаннями: https://osvitoria.media/experience/bery-j-roby-mind-maps/ http://savchenkoop.blogspot.com/p/blog-page_63.html http://g2cvukrmova.blogspot.com/p/mind-map.html</p>	4/10

4.	<p>Опрацювання джерел із методики вивчення творчості письменників першої половини XIX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати навчальні програми МОН щодо питання вивчення творчості письменників першої половини XIX ст. https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi 2. Марко В. Наближення до Тараса Шевченка / Марко В. Аналіз художнього твору. Київ, 2013. С. 53-71. 3. Яценко Т. Філософсько-освітній концепт В. Шевчука щодо вивчення в школі «Енеїди» І. Котляревського в системі літератури українського бароко <i>Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем.</i> 2010. № 20. С. 65—72. 4. Матеріали про Т. Шевченка на сайт НУШ https://nus.org.ua/search/all/%D1%88%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE/ 	5/10
5.	<p>Опрацювати матеріал про життєвий шлях і творчу долю Олександра Духновича. Ознайомитися із книгою О.Гавроша «Загадковий Духнович» (2013).</p>	4/10
6	<p>Переглянути відеоматеріали про доробок письменників першої половини XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Українська література. Творчість Івана Котляревського https://www.youtube.com/watch?v=KGNUB1Z6WSg • Українська література. Повість «Маруся» Г.Квітки-Основ'яненка https://www.youtube.com/watch?v=JQNrrAHSjgg • Українська література. Поети-романтики https://www.youtube.com/watch?v=mM5APjp_7i8 (Всеукраїнська школа онлайн) <p>Про Т.Шевченка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фільми «Таємниці генія Шевченка», «Тарас. Повернення»; • https://www.youtube.com/watch?v=N_3fTTtuB1Q (поєми «Наймичка», «Катерина») • https://www.youtube.com/watch?v=EuV1klgqmyQ («І мертвим, і живим...», «Заповіт») • Українська література. Тарас Шевченко. Лірику періоду «Трьох літ», «Сон» https://www.youtube.com/watch?v=9pTyduW0J7s <p>про П.Куліша:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Українська література. Життя і творчість Пантелеймона Куліша (Всеукраїнська школа онлайн) https://www.youtube.com/watch?v=x9990EEEAAnQ • https://www.youtube.com/watch?v=WJaDO_9k5WM (розмова із Іриною Фаріон про П.Куліша у програмі «Велич особистості») 	5/10
7	<p>Підготувати інтелект-карту за романом «Чорна рада» за пропонуванням зразком: https://vseosvita.ua/library/intelekt-karta-opornij-konspekt-z-temi-pantelejmon-kulis-roman-corna-rada-zagalna-harakteristika-142070.html</p>	3/5

6.5. Індивідуальна робота

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Технічні засоби: інтерактивне обладнання;

Обладнання: ноутбук, медіапроектор.

Програмне забезпечення: Google Meet, Power Point, Google Calendar

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Кузьма О.Ю., Кордонець О.А. Історія української літератури (перша половина XIX ст.): методичні рекомендації (для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література ОП «Українська мова і література. Англійська мова і література». Ужгород, 2023. 60 с.
2. Жулинський М. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. Київ: Либідь, 2011.
3. Історія української літератури XIX століття: у 2 кн. / за ред. М.Жулинського. Київ, 2005. Кн.1.
4. Історія української літератури XIX ст.: у 3 кн. / за ред. М.Яценка. Київ, 1996, 1997. Кн.1-2.
5. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття) / за ред. П.Хропка. Київ, 1992.
6. Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: у 3 кн. / за ред. П.Федченка. Київ, 1996. Кн.1

Допоміжна література

1. Авраменко О. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 9 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2017.
2. Авраменко О. Українська література : підруч. для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти : 2-ге видання, перероблене. Київ: Грамота, 2020.
3. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. Львів, 2002.
4. Барабаш Ю. Просторінь Шевченкового Слова. Київ, 2011.
5. Барабаш Ю. Тарас Шевченко: Імператив України: Історіо- й націософська парадигми. Київ, 2004.
6. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. Київ, 2001.
7. Борзенко О. Сентиментальна “провінція” (Нова українська література на етапі становлення). Харків, 2006.
8. Волинь філологічна: Текст і контекст: Творчість Левка Боровиковського в контексті слов'янського романтизму. Луцьк, 2007. Вип. 2.
9. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.) Тернопіль, 1999.
10. Жулинський М. Слово і доля: Українські письменники XIX – XX ст.: Навчальний посібник. К., 2002.
11. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ, 2006.

12. Зеров М. Українське письменство. Київ, 2003.
13. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Литаври, 2001.
14. Лімборський І. Європейське та українське Просвітництво – незавершений проект? Реінтерпретація канону і спроба компаративного аналізу літературних парадигм: Монографія. Черкаси, 2006.
15. Літературознавчий словник-довідник. Київ, 2006.
16. Марко В. Аналіз художнього твору. Київ, 2013.
17. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ, 2008.
18. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: у 2 т. Київ, 2007. Т.1-2.
19. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст. Київ, 1981.
20. Пахаренко В. Українська поетика. Черкаси, 2009.
21. Ткачук М. Наративні моделі українського письменства. Тернопіль: ТНПУ, 2007.
22. Товт О. Історико-романтична драматургія Миколи Костомарова: монографія. Івано-Франківськ, 2022.
23. Марко В. Аналіз художнього твору. Київ, 2013.
24. Яценко Т. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина XX – початок XXI століття): монографія. Київ: Пед. думка, 2016. 360 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Сайт УжНУ URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/>
2. Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Київ: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/isp/texts.html
4. <http://litopys.org.ua/>
5. <https://nus.org.ua/>
6. <https://pidruchnyk.com.ua>
7. <https://naurok.com.ua/>
8. <https://vseosvita.ua/>
9. <https://osvita.ua/>
10. <https://www.schoollife.org.ua/usi-uroky-ukrajinskoji-movy-ta-literatury/>
11. <https://chtyvo.org.ua/>
12. <https://chytomo.com/>
13. <https://diasporiana.org.ua>
14. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> – навчальні програми МОН